

Зоран Т. Јовановић

In memoriam

Позоришњик Милосав Буца Мирковић (1932–2013)

Са Буцом Мирковићем сам сарађивао годинама, наше дружење вероватно је идентично мом дугом позоришном стажу. Наши сусрети су интензивирани током последњих десетак година око фестивала “Нушићеви дани” у Смедереву, кроз рад жирија. Са посебном пажњом је бирао глумце, који ће понети награду за глумачки комичарски дар по позориштима ван центра, тако су међу награђенима били глумац Ђорђе Вукотић из Ниша и млада првакиња Гордана Ђурђевић Димић из Новог Сада.

Врло је тешко одредити у једном потезу Буцину разбарушену позоришну делатност, јер је позориште осећао свим својим песничким бићем. Из тог развијеног и продубљеног позоришног осећања разгранавало се његово позоришно деловање. Круна на позоришним дружењима и свечаностима била је песма посвећена глумцу, која је представљала емоционалну вертикалу његовог поимања позоришта уопште, како позоришне представе у целини, тако и појединих позоришних уметника.

О разноликости и богатству деловања Буце Мирковића врло сликовито пише првакиња београдских позори-

Милосав Буца Мирковић

шта Ксенија Јовановић, када се, у осврту на књигу *Глумци звездокрадице* запитала ко је њен аутор, ко је то – Буца Мирковић? Њен одговор је био да је то књижевни и позоришни критичар, историчар, есејист, фелтонист, песник, драмски писац, управник позоришта, уредник књижевних листова, аниматор и оснивач бројних позоришних фестивала у Србији.

Слика је добро погођена, али је нецеловита, јер је уметничка делатност популарног Буце Мирковића била многострука и тешко мерљива. Измицала је устаљеним шаблонима и грннала се у много рукаваца.

Зато ћемо пажњу усмерити само на Буцину позоришну делатност, којој је остао веран све време свог стваралачког века. Позоришном критиком почео је да се бави још у студентским данима. Неговао је критичку реч засновану на импресији, писао је препознатљивим, лаким, лепршавим стилем, духовито, незлобиво, по чему ће остати упамћен од бројних генерација позориштанаца.

Своју прву позоришну критику премијере *Стаклене менаџерије* Тенеси Вилијамса објавио је у листу *Народни студент* (1952). Касније, његово име сусрећемо као позоришног критичара у *Видицима*, *Младосци*, *Београдској недељи*, *Полицији експрес* (1964–1974). Редовно је сарађивао у позоришним часописима: *Позоришна култура*, *Позоришће* (Тузла), *Позоришће* (Нови Сад), *Сцена*, *Театрон*, *Драма*. У листу *Јез* годинама је неговао своју рубрику *Позоришно њерје и иверје*.

Део својих радова из области театра објавио је у књигама: *У албум глум-*

цима (1994), *Нушић наши насушни* (1994), *Глумци велика деца* (1994), *Талија на Багдали* (1995), *Миливоје Живановић – зоросијас српске глуме* (1997), *Светлана под светлостима – Светлана Бојковић* (1999), *Комичар збиље и истине – Павле Минчић* (2000), *Зоран Радмиловић – Краљ и клоун* (2000), *Петар Краљ – од Толе до Сириндберџа* (2001), *Мија Алексић – виловњак са источних сирана* (2002), *Глумци звездокрадице* (2003), *Нушићева велика деца* (2003), *Љуба Тадић – По Србији Сократи* (2004), *Милан Гутовић – иринц модерне комике* (2005), *Хајдемо у позоришће* (2009).

Окушао се и у области драмског писања. Три његове драме с успехом су извођене у Београду: *Положај животиња у нашем времену*, Народна позориште (1973), *Баладе са Зејинлика*, Југословенско драмско позориште (1992), *Куме и кнеџиње*, Народна позориште (1997), а претходно *Сан и јава* у Сомбору (1960).

Посебно осећање и наклоност гајио је према позоришном Новом Саду. Био је најмлађи члан Главног одбора Стеријиног позорја од шездесетих година, а потом је седамнаест година шармантно и на свој непоновљиви начин водио фестивалски Округли сто критике.

Обогаћен позоришним сусретима, садржајима, вишеструким позоришним искуством, своју активност усмерава према институцијама, па од 1974. до 1978. делује као управник Југословенског драмског позоришта. У истом периоду био је и потпредседник савета БИТЕФ-а. Касније делује као иницијатор и оснивач низа позори-

шних фестивала у Србији: *Дани комедије* у Јагодини, *Свечаности Љубише Јовановића* у Шапцу, *Сусрећи професионалних позоришта Србије “Јоаким Вујић”*, *Нушићеви дани* у Смедереву, *Фестивал израизведби* у Параћину, *Дани Миливоја Живановића* у Пожаревцу, *Дани Зорана Радмиловића* у Зајечару.

Позоришту је приступио или за позориште се отворио као књижевник. Тако је позната његова заокупљеност делом Иве Андрића. Написао је и три књиге есеја о нобеловцу Иви Андрићу: *Слајови на Дрини* (1975), *Есеј о есеју* – Француско Гоја и Иво Андрић (2006), *Јелена, деца и људи у делима Иве Андрића* (2008).

Иако је био присан и драг саговорник, који је врло лако приступао људима, није био од оних који су радо причали о себи, посебно није био од оних који су собом оптерећивали саговорника. Али, пре три године, у популарном и радо читаном *Ушћинику* недељника НИН, одговарајући на стандардна питања, дозволио је себи да се мало више отвори. Највише је био поносан “на (свој) несебичан континуитет у књижевној и позоришној делатности и стваралаштву”, а на питање: За шта или коме морате свакако још да се извините?, одговор је био: “Старим глумцима што нисам раскошније писао о њиховој младости”. Уз то је написао да би волео да умре “падајући падобраном у Средоземље”, а у опроштају с њим да чује реченицу: “Није живот што и пољем прећи”. Не знам да ли му је испуњена жеља и да ли је испраћен Пастернаковим стиховима.

Најдубља осећања гајио је према глумцима и, можда је природно, што је најлепшу оду духу и делу Буце Мирковића изрекла угледна глумица Ксенија Јовановић:

“Био је у позоришту с обе стране рампе: и управник и критичар. Дружио се с глумцима, упознао њихову ћуд као ниједан критичар пре и после њега. Био је осетљиви појединац из публике, наш сеизмограф преко којег смо сазнавали шта смо урадили и докле стигли. Зато су га глумци моје генерације волели. При том, не сећам се да је у својим критикама икада употребио грубу реч, увредљив епитет. И одушевљење и замерке казивао је и писао раскошним стилем, с мером и укусом. Имао је увек присутну љубав за глумце, и мале и велике.”

Глумица је осетила праву вредност и врлину критичара Мирковића, тачно оцењујући његов сеизмографски естетски критеријум, коме су глумци, очито, веровали. А то није мала врлина позоришног арбитра, који се тим послом континуирано бавио преко шездесет година. На жалост, Мирковић није уложио труда да своје критике, расуте у десетак новина и часописа, сакупи и приреди за штампу. Тај приређивачки посао остаје заветна обавеза његових пријатеља и сарадника, који су га окруживали до последњег дана. Била би немерљива штета да се тај културолошки посао не обави у што краћем року, док се још увек може потражити помоћ и објашњење од његових блиских колега по перу..

Последњих пет-шест година Буца Мирковић је тражио помоћ од блис-

ких новосадских пријатеља да му обезбеде фотокопије извесних прилога из старих бројева *Лейхойса Мајице српске*, посебно прегледе страних часописа које је исписивао Александар Тишма. Чинио је то неколико пута, понављајући захтев. Очито да је намеравао да се посвети већем раду о неким европским књижевним ствараоцима.

Минулог, његовог последњег лета, брижно се распитивао о озбиљно нарушеном здрављу пријатељице Ружице Сокић, са којом се, готово свакодневно, виђао у свом “офису”, кафаници преко пута Каленићеве пијаци. Про-

рочки осећајући скори одлазак позоришне диве Ружице Сокић, отишао је, пре ње, у небеска пространства, као да је желео да јој помогне, припремајући јој безболнији улазак у рајско позориште. У њему улоге увек бивају беспрекорно подељене.

Одлазак Милосава Буца Мирковића означава нестанак једног од последњих бардова театра по коме ће се памтити позоришни живот у Србији друге половине двадесетог века. Питање је када ће се у нас појавити тако богат дух бескрајне оданости и љубави према позоришту.

Први светски рат, 1915.